

Donna Merwick, ***Stuyvesant Bound: An Essay on Loss across Time*** (Philadelphia, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2013, 221 pp., ISBN 978 0 8122 4503 5).

Voor de Nederlandse geschiedschrijving over Peter Stuyvesant was Donna Merwicks ontmanteling van de mythevorming over deze laatste Nederlandse gouverneur van Nieuw Nederland niet nodig, voor de Amerikaanse wel. Zowel het artikel van Henri en Barbara van der Zee in *BMGN* 97:3 (1982) als diverse artikelen in de bundel *Amsterdam-New York* (G. Harinck en H. Krabbendam (eds.)) uit 2005 zetten Stuyvesant neer als een voorzichtig en verstandig bestuurder die tijdens zijn zeventienjarig bewind (1647-1664) Nieuw Nederland zag uitbreiden en opbloeien. Dat lag overigens niet aan hem alleen: de West-Indische Compagnie had in 1640 afstand gedaan van haar handelsmonopolie ter plekke en de landbouw was een grotere plaats gaan innemen naast de oorspronkelijke handel in onder meer bont. Daarentegen zette Russell Shorto, die zonder Nederlands te kunnen lezen een boek over Nieuw Nederland publiceerde, in 2004 in *De Groene Amsterdammer* Stuyvesant zonder meer neer als een vertegenwoordiger van de WIC, namelijk als ‘koopman-slavenhaler-opportunist’. Dat was voor de kleine biografie door één van de auteurs van *Amsterdam-New York* in 2009 het licht zag (Jaap Jacobs, *Petrus Stuyvesant: een levensschets*), maar de traditie waarvan Shorto deel uitmaakt, staat stevig in de schoenen. Dat valt af te leiden uit het kruit dat Merwick op de bladzijden 133-157 verschiet. Zij laat daar zien dat boeken als Washington Irvings *Knickerbocker History of New York* uit 1809 vooral geplaatst moeten worden in het licht van interne discussies die in de negentiende eeuw in de Verenigde Staten werden gevoerd. Deze boeken maakten wel dat Stuyvesant daar de naam kreeg van een ouderwetse alleenheerser die vanuit Nieuw Amsterdam een niet levensvatbaar continentaal-Europees bewind in stand hield tot de meer democratische Engelsen het omvormden tot het dynamische New York. Deze mythevorming werd in 2005 ook al gememoreerd en bestreden in *Revisiting New Netherlands* (J.D. Goodfriend (ed.)).

Merwick, een Amerikaanse die in Australië woont en schrijft, publiceerde met *Stuyvesant Bound* haar vierde boek over Nieuw Nederland. Zij wil het multiculturele vroege Amerika blootleggen en zo het referentiekader van haar landgenoten, dat bijna automatisch ‘de natie’ lijkt te zijn, *im Frage* stellen. Kijk vanuit de zeventiende eeuw naar Stuyvesant, is haar boodschap – onder meer aan het adres van Shorto. Een biografie is *Stuyvesant Bound* trouwens niet: dé biografie, geschreven door Jaap Jacobs, wordt

binnen afzienbare tijd verwacht. Merwick noemt haar studie een essay en neemt met de lezer drie thema's door die Stuyvesants zeventien jaren bepaalden: plicht, geloof en verlies.

Het eerste thema draait om Stuyvesants verhouding tot de West-Indische Compagnie. Merwick beschrijft de gouverneur als een loyaal uitvoerder van een bewind-op-afstand dat grillige trekken vertoonde en zich kenmerkte door besluiteloosheid. Als er al iets mankeerde aan het Nederlandse bestuur vanuit Nieuw Amsterdam, dan lag dat eerder aan de structuur die er vroeger in de eeuw voor gekozen was – op grond van gewoontes uit de Lage Landen – dan aan de man die vanaf 1647 aan het hoofd ervan stond. Zeker vanaf 1655 identificeerde Stuyvesant zich meer met Nieuw Nederland dan met de WIC die bijvoorbeeld voortdurend verzuimde hem de benodigde soldaten te sturen. Een handelsonderneming moet ook geen kolonie gaan besturen, lijkt de boodschap. Merwick besteedt overigens weinig aandacht aan de moeilijke tijd die de WIC in het midden van de zeventiende eeuw doormaakte. Zij staat wel stil bij de eigenaardige houding van de Compagnie in 1666, toen Stuyvesant naar Nederland was gekomen om zich ten overstaan van de Staten-Generaal te verantwoorden voor zijn overgave van de kolonie. De WIC, die eerder Stuyvesant de schuld in de schoenen schoof, beweerde nu 'geen partij' meer te zijn. Vervolgens lieten de Staten-Generaal de kwestie op haar beloop.

Dat Stuyvesant een aanhanger van het calvinisme was, is alom bekend. Merwick maakt duidelijk dat dit destijds in het geheel niet werd geproblematiseerd. Zij benadrukt dat de gouverneur de kolonisten persoonlijk verantwoordelijk stelde voor het behoud van de orde in Nieuw Nederland en van de vrede met de omringende indianen. Overtreders van de gestelde orde, die evengoed religieus als seculier was, brachten Gods toorn over de kolonie en daarvan waren confrontaties met de indianen het gevolg. Redeneringen als deze pasten in een manier van denken die in Nederland sinds de Reformatie voet aan de grond gekregen had en waarin ook biddagen – frequent door Stuyvesant uitgeschreven – een rol speelden. Merwick wijst erop dat de vervlechting van het godsdienstige met het seculiere niet zozeer getuigt van een strikt calvinistische opstelling, als wel van een voor die tijd normale visie op de overheid: 'Lawmaking was simply not a secular enterprise' (13).

Als het gaat om het verlies van Nieuw Nederland aan de Engelsen, beschrijft Merwick de moeilijke positie waarin het gebied van meet af aan verkeerde. Het was omringd door Engelse kolonisten die voortdurend uitprobeerden hoever ze konden gaan in het bruuskere van het Nederlandse gezag (125). Het fort van Nieuw Amsterdam was amper verdedigbaar, de WIC stuurde geen schepen, de burgers wilden nauwelijks bijdragen aan een verdediging, het kruis deugde niet en Stuyvesant wilde geen vijandelijkheden beginnen om geen Engelse tegenreactie uit te lokken. Het vermijden van dat laatste was hem ook vanuit Nederland opgedragen (127). Onmacht alom. Wat lag er méér voor de hand dan om na de overgave – in het zicht van vier Engelse schepen met soldaten – de gouverneur maar als zondebok op te voeren? Merwick karakteriseert de aanloop tot deze uitkomst als 'decisions not to decide' (126) en trekt een parallel met de

Nederlandse aanwezigheid in Srebrenica in 1994-1995. Men leek toen eveneens in het zicht van een overmacht te denken: wij vallen buiten de normale kaders waar 'macht' het laatste woord heeft en het volstaat wanneer wij 'er zijn' (34, 111). Of deze 'lange lijn' in de geschiedenis van de Nederlandse overheden inderdaad bestaat, is een interessant punt van discussie. Ik moest zelf bij de eigenaardige houding van WIC en Staten-Generaal ten opzichte van Petrus Stuyvesant in elk geval denken aan de ambtenarenzuivering na de Tweede Wereldoorlog, toen ook een aantal bekwame en niet per se 'foute' bestuurders tussen kaai en schip vielen – onder meer naar aanleiding van het zgn. KB F-221.

Merwick verdedigt de laatste gouverneur van Nieuw Nederland met verve. Zijn leven was geen mislukking, zegt zij, zoals een deel van de geschiedschrijving suggereert (xviii). Het 'bound' uit de titel van het essay verwijst naar Stuyvesants gouverneurschap en zijn behoren tot een geloofsgemeenschap – in beide had hij zeker niet gefaald. Stuyvesant overleed in 1672, vijf jaar na zijn geruisloze terugkeer naar zijn boerenbedrijf op Manhattan Island.

Jan Zwemer, Serooskerke